

celó brez vsih pogreškov, kar človeška umnost zloži, ima tudi „umno kmetovanje“ svoje, ki pa so bolj teoretični kakor praktični, torej pri navadni rabi nobenega nikjer ne motijo. Na malo listih kemije spisati že samo po sebi ni mogoče, še manj pa za priproste bravce; vendar je bilo saj kratke razlage zato potreba, da bravec razume sledeče nauke „umnega kmetovanja“. V tacih okolišinah ni tedaj čuda, ako marsiktera stvar kemijskega uvoda ni tako jasna, kakor je gosp. pisatelj gotovo sam želi in da so se nekteri pogreški vrinili, ktere poštena kritika toliko lože odkritoserčno pové, ker so v ti knjigi le malenkosti in se lahko popravi. Kislec je z vodencom zvezan v vodi v ti razmeri: 8 lotov kislica in 1 lot vodenca daje 9 lotov vode; ali 1 bokal kislica in 2 bokala vodenca dadó 1611. del od treh bokalov vode. — Kislec ali kislogaz okisuje sicer mnogo pervin, vendar imamo tudi kisline brez kislogaza, kakoršna je solnokislina (Salzsäure). — Razložek med kislino in okisano podlogo ne obstoji samo v zvezni ali kemiški žlahti, ampak tudi v razmeri podloge in okisanca. — Žveplokislina ali hudičevo olje obstoji na pr. iz 16 granov žvepla, in 24 granov kislica; žvepleni okisanc (schwefelige Säure), ki se napravlja, kadar žveplo na zraku gori, obstoji iz 16 granov žvepla in 16 granov kislica, ktere težne razmere imenujemo zvezoteže. — Kakor rast, tudi kemijsko vezanje potrebuje primerne gorkote in vlažnosti. Zavolj te naravne postave riji podveržene stvari rajše rijavé na vlažnem zraku, kakor na suhem. Razmera kislogaza in gnjiloga je vendar na gorkem mestu zraka ravno tista, kakoršna je na merzlem. Vsled te razmere je v 100 funtih zraka 77 funtov gnjilca in 23 funtov kislica; in v 100 bokalih zraka je 79 bokalov gnjilca in 21 bokalov kislica. — Gnjiloga je ravno tista pervina, ktero krajše imenujemo gnjilec. — Pri drevih, sveči, olji, gazni svečavi ne gori vodenec, ampak ogelnovodenec, ki se pri vročini iz oglja, mastí, žganja itd. napravlja. — V podnebnem zraku ni prostega vodenca, sicer bi strašno zaropotalo, kader zakurimo ali luč prižgemo; torej iz vnetega vodenca ne more grom izvirati. — Živo apno na-se vleče iz zraka vodeni sopúh in ogelnokislino, in sčasoma zopet apnenec postane, torej postaja zidovje terdneje. Ne apno, ampak apnenec vré, ako ga s hudičevim oljem polijaš, ker ogelnokislino iz njega izganjaš. Pri gasenji apna se voda z apnom veže in deloma terdo podobo dobiva, torej svojo spijočo gorkoto oddaja. Oddana gorkota, ktero čutimo in na gorkomeru zapazujemo, je razvezana ali razpuščena gorkota. V tem pomenu je treba zastopiti besede: „zvezana“ ali „spijoča“, in „razvezana“ ali „razpuščena“ gorkota. — Rastline ne serkajo samo po koreninicah živež, ampak tudi po listih ogelnokislino v se vlečejo. Dokler listov nimajo, serkajo ogelnokislino iz parsti, po listih iz zraka, jo s pomočjo sončne svetlobe razkrojijo, ogele v živež obderže in kislec izdihajo. Ponoči rastline ogelnokislino v zrak izpušajo, torej so v spavnicah človeku škodljive. — Vinograd, ki je dolgo časa v enem kraji, se po umnem obdelovanji le boljša, in ne zapopadem, kako da bi se zablatil, da ga je treba opustiti. — Svet, ki se naglo zgreje, tudi gorkoto naglo zgubi; ki se počasno greje, tudi gorkoto bolj terdovratno derži. Vendar tisti svet, ki se naglo zgreje, se od ravno tistih sončnih žarkov na višjo stopnjo zgreje, in se takim rastlinam prileže, ktere večjo gorkoto ljubijo. — V računjenji (str. 57.) se je pogrešek ugojezdil in treba je brati 4 groše namesto 2 grošev; ravno tako na 58. strani ostane dobiček 20 fl. 46 kr. namesto 28 fl. 26 kr.

Orodje za kmetijstvo je prav lepo popisano in s podobami razjasnjeno. Mašine za sejati, repo, škopo rezati, za lušiti turšico so posestnikom večjih kmetij potrebne, in čeravno se pri manjših z navadnim orodjem in rokami vse opravlja, je vendar hvale vredno, da so te mašine vsakemu na ogled izrisane. Na Koroškem so jeli turšično lušivnico zlo špogati in velja v Celovcu 30 fl.

Kar gosp. pisatelj od ozkih in širokih ogonov ali

krajev na 67. strani pravijo, naj si vsaki kmetovavec v glavo in serce dobro vtisne. Na njivi brez krajev se kaj lahko krompir in kuzuza osiplje. Njiva, na kateri bi 4 delavci cel teden praskali, je v enem dnevu z 1 konjem in 2 delavcema obdelana. Ako zimnina pozebe ali pod snegom zgnjije, kar se je pozimi 1852 po več krajih zgodilo, je treba spomladi njivo o pravem času vnovič obsejati. Krog Celovca je kaj lepa jara rež zrastla.

Besede, s kterimi gosp. pisatelj kuzuza priporočajo, naj vsakteri pazljivo bere in si k sercu vzame, da mu ne bode treba stradati, kader toča ali slana ajdo pobere.

Na strani 370 ste naznanjene: srednja teža zraka in srednja gorkota v Ljubljani v raznih letih; potem pa govori gosp. pisatelj samo od gorkote na Gorenškem, Notranjem itd., da jih nobeden napčno ne razume. Nizko ležeči kraji imajo večjo težo zraka od visoko ležečih, včasih tudi večjo gorkoto, vendar ne vselej. Razun letne srednje teže zraka in srednje gorkote, je znamenito vediti srednjo težo zraka in gorkoto letnih časov in potem zračno vlažnost, ker se po teh rečéh tudi ravna plovnost kraja za kake rastline.

Zunajna oblika bukev je lična in prijetna, kakoršne smo navajeni iz Blaznikove tiskarnice. Cena je ne zapopadljivo nizka, rajše bi rekel prenizka *). Ako bi se bili knjigarski odstotki pridjali, in cena bi se bila na 1 fl. postavila, da bi vsi knjigarji na slovenskih krajih „umno kmetovanje“ v svoji zalogi imeli: bi se veliko več iztisov razprodalo, in koristni nauki bi se bolj med kmetovavci razširjali. Zakaj knjigar mora knjigo, naj je še toliko dobra in potrebna, kupcom naznanjati in ponujati, ne pa kupcov čakati, da pridejo, in knjigo, od ktere še morebiti nič slišali niso, tirjajo in potem dolgo čakajo, da iz Ljubljane prileze. Komur je mar za to, da dobí knjigo v roke, ki mu zamore sto in sto goldinarjev dobička donesti, ne bo gledal na 15 kraje.

Robida.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 29. jan. * Pretekli teden je zmerzovalo do 14 stop., tudi je padlo še več snega, tako da je vsa žitna kupčija popolnoma pri tleh. Zato pa tudi tergovci, ki imajo večje zaloge, ga po sedanji nizki ceni še prodajati nočejo, in raje čakajo boljšega časa, ko se bo vožnja ladjam spet odperla. Tudi iz Krajskega že dolgo ni nobenega kupca. Cena kakor uni teden. V Karlovcu so mnogo kuzuze nakupili za gorate kraje. V Banatu je cena padla; kibljo pšenice cenijo po 10 fl. do 11 fl. 36 kr., soršice 8 fl. 48 do 9 fl. 12 kr., ovsa po 4 fl. do 4 fl. 12 kr., kuzuze po 6 fl.

Iz Sevence na Štaj. 29. jan. — K. — Ker so „Novice“ lani svojim bravcem naznanile, da so se za našo 4. junija p. l. pogorelo cerkev v Ljubljani novi zvonovi lili, naj jim povejo še, kako slovesno smo jih sprejeli in v visoki stolp vzdignili. 23. novembra sta jih dva verla teržana od železnice pripeljala pa zvonaj terga ustavila. Tukajšni rudarji so jih pod vodstvom gosp. M. Vrana prelepo okinčali; v nedeljo 26. novembra pa jim je šla duhovščina, šolska mladina, imenovani rudarji in brezštevila množica domačih ljudi in sosedov Krajcov nasproti, ter jih potem med petjem hvalnih psalmov z veselo glasbo in gromenjem topov k farni cerkvi spremili. Ginljivo je bilo viditi pri prvem vozu dvanajst belo oblečenih šolaric z venčiki na glavah, in pri drugem ravno toliko šolarjev, ki so dolge bele na zvonéh pripete vezila deržali. Ko so zvonove pri cerkvi ustavili, in so častiti gosp. fajmošter iskreno molili, da bi nam po milosti božji oni več veselja kot žalosti naznanovali, so v očéh vsih nazočih mile solze igrale. Po končani molitvi je šolska mladina mično slovensko pesmico

*) Sl. kmetijska družba je v gotovo lastno škodo postavila ceno te knjige nalašč tako nizko, da jo tudi manj premožen gospodar kupiti zamore. Knjigarjem se že še tudi dovoli pošten dobiček (10 od sto). Vred.

„Zvonikarjevo“ zapela. — Tako je bila opravljena lepa slovesnost ob prihodu novih zvonov — vse zbrane množice goreča želja pa je bila, da bi nam le že skorej zapeli. Če, ljubi bravec! že veliko saboto milega petja zvonov željno pričakuješ, ki ga le sama dva dni slišal nisi, si boš lahko mislil, kako nepopisljiva radost je pač naše serca napolnila, ko smo po minulih celih 6 mesecov prelepo ubrane glasove iz domačih lin sopet zaslišali. 10. decembra smo veseli god farnega patrona sv. Miklavža obhajali in visoko častiti gospod dekan Anton Rajc so slovesno sv. mašo peli z zahvalno pesmijo „Bog Tebe hvalimo“.

Imamo tedaj sopet — bodi Bog zahvaljen! — prelepo ubrane zvonove, ki nas k molitvi in k službi božji milo vabijo, pa tudi hvalijo umetnega mojstra Antona Samasa, ki jih je ulil.

Iz Toplic na Dol. — f — Da se v želodcu zaklanih goved večkrat kak žebelj, kaka šivanka ali kaj tacega najde, je dobro znano našim gospodarjem. Da se pa v njem celó še „šac“ najde, je menda čisto kaj novega. Čujte! Poprejšni teden je zaklal naš mesar kravo in je našel v njenem želodcu goldinarsk tolar, dvajsetico, desetico, en groš in pa nekaj krajcarjev. Gotovo je imel kdo ta dnar v hlevu hranjen zavrit morebiti v kakoruto, katero je krava dosegla in požerla, ker je znano, da nektera krava tako termo ima, da pozrè sleherno cunjjo, ki jo stakne. Cunjja se je berž ko ne splazila skozi čveterni želodec in čeva — dnar pa je obležal po navadi v drugem želodcu.

Iz Postojne. * C. k. višji vodstvo železnocestnih stavb je za zidanje poslopij na postaji v Postojni razpisalo oklic, da naj se do 22. tega mesca po pismenih ponudbah oglasé, ki želé te zidanja prevzeti; stroški vsega dela so prevdarjeni na 99.871 fl. 57 kr.; kdor se bo ponudil predpisane dela za naj manjši dnar prevzeti, tistemu se bojo izročile. Ponudba po pismu ima zadnji čas do 22. t. m. opoldne na Dunaji biti pri gori omenjenem vodstvu (k. k. Central-Direktion für Eisenbahnbauten). Zidanje se ima začeti še le mesca septembra prihodnjega leta; do konca augusta leta 1857 pa mora dovršeno biti.

Iz Ljubljane. Dolgo že nismo nič slišali, kako je našemu preslavnemu gosp. Koseski-mu in koliko so mu lani toplice k boljemu zdravju pripomogle. Danes zamoremo častiteljem njegovim s serčnim veseljem povedati, da mu je po poslednjih topličah spet mnogo mnogo bolje, in čeravno se dostojna moč truplu še ni povernila, je vendar sicer zdrav in vesel, tako, da se z božjo pomočjo smé terdno upati, da ga bodo toplice, kamor se bo letos spet podal, popolnoma ozdravile v blagor in veselje njegovi domovini.

Novičar iz raznih krajev.

C. k. ministerstvo dnarstva je razglasilo oklic, kateri predpisuje, kako naj se pobotajo obrestne (činžne) povračila, ki jih ima kdo v srebru za prejete obligacije državnega posojila odrajtati; ministerstvo je dovolilo, da se smé prvi sledeči kupon od ene obligacije ali več tacih kuponov od več obligacij namesto srebernega dnarja, ki bi ga imel kdo za povračilo obresti (činža) plačati, dotični cesarski kasi pustiti; če pa ti kuponi več znesó kakor ima kdo plačati, se mu bo ta presežek na dobro zapisal na posojilni list; pri plačilu zadnjega dela se bo pa vse pobotalo, in kar ima kdo na dobro, se mu bo v srebru plačalo. — Baron Bruk pride še le v 2. polovici t. m. iz Carigrada na Dunaj. — Skoz Serbijo bo šel z avstrijskim zvezani telegraf iz Zemuna čez Beligrad noter do turške meje poleg Aleksinaca. — Do 28. p. m. se v Krimu ni nič posebnega zgodilo; mraz je bil do tega

dneva zmiraj huji, nadloge angleške armade pa tudi zmiraj večje. Verjeten dopisnik je 18. dan p. m. iz Carigrada pisal, da večidel lesenih hiš do tistega časa še niso mogli iz Balaklave prepeljati v angleški tabor, ker jim je kónj manjkalo, in da mnogo vojakov je bivalo v podzemeljskih luknjah; ni čuda — pravi dopisnik — da jih na teden zbolí in umerje po 1000. — Za gotovo se pripoveduje, da je car rusovski knezu Menšikovu ukazal, naj oba glavna tabora zaveznikov: Eupatorio in Balaklavo napade in pokončá še to zimo, da se nebojondí še terdnejše ustanovili kakor dozdej. Če je to res, bi utegnil general Osten-Sacken vpričo carevičev Mihaela in Nikolaja vojsko proti Balaklavi kmali začeti, ker je vreme zdaj za to dobro. — Da ne bo treba novih davkov nakladati, ako bi utegnila vojska dolgo terpeti, zapoveduje nov ukaz cara Nikolaja novo izdajo bankovcev, ki se bojo 3 leta po vojski spet nazaj vzeli. — Cesar Napoleon pošilja armado za armado iz luk srednjega morja na bojišče, tako, da bo spomladi 110.000 Francozov v Krimu; al tudi Angležev in Turkov bo v večjem številu potreba, ker naj manj 200.000 mož morajo zavezniki imeti, ako hočejo kaj opraviti, in pa boljše vojskovodje. Tako govori princ Napoleon, ki je iz Carigrada že došel v Pariz, pa ni še bil poklican k cesarju, kteremu se je zlo zameril za to, ker odkritoserčno graja vso osnovo vojske in pa vojskovodje v Krimu. — 26. p. m. je prišla v Carigrad francozka garda. — Cesar Napoleon je ukazal, naj se osnova druga četa ptujcev, kateri je za poveljnika postavljen švajcarski polkovnik Ochsenbein, znan od leta 1848. — Omer-paša se je dal spet potolažiti in gré za vojskovodja turške armade v Krim; namesto njega bo armadi ob Donavi zapovedoval Izmail-paša. — Od 1. t. m. so vse rusovske luke ob črnem morji v zasedo (Blokade) djane. — Kakor se čuje, ste si naša in pa pruska vlada zmiraj bolj navskriž, in „Presse“ hoče celó vediti, da je izredni avstrijski poročnik grof Esterhazy Berolin zapustil in se na Dunaj podal. — Po telegrafnem naznanilu iz Pariza 2. t. m. novo angleško ministerstvo še ni gotovo bilo; pred ko ne — pravi to naznanilo — bojo pa novi ministri Palmerston, Derby, Grey in še drugi zagovorniki krepke vojske. — V Bukurešt pride za obranjenje potrebnega reda dvoje kompanij avstrijskih žandarjev. — V poslednjem konsistorji so sv. oče papež naznanili, da vsi opomini in vse svarila nič ne pomagajo pri sardinski vladi in sardinskem kralju samem, ki hoče cerkveno posestvo v državno last spraviti in minihe razpustiti; papež žugajo s cerkveno kaznijo. — Čudno novico moramo še povedati: 25. dan p. m. je več oralov veliko okolico med Laufen in Mohlen na Nemškem zapadel popolnoma čern sneg; na milijone in milijone černih gnjid je namreč pokrilo poveršino snega; ko so te gnjide ogledovali s povekšavniki, so vidili, da vsaka gnjida je mala šesteronožna živalica z okroglo glavo in mušjega života brez peruti. V 24 urah ni bilo od tega merčesa ne duha ne sluha.

Stan kursa na Dunaji 5. februarija 1855.

Obligacije	5 %	82 1/2 fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	83 1/2 fl.
državnega	4 1/2 %	72 „	Windišgrac. „	20 „ 28 5/8 „
	4 %	64 1/2 „	Waldštejn. „	20 „ 28 5/8 „
dolga	3 %	50 1/2 „	Keglevičeve „	10 „ 11 „
	2 1/2 %	41 1/4 „	Cesarski cekini.	5 fl. 56
Oblig. 5 % od leta 1851	B 94	„	Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 53
Oblig. zemljiš. odkupa 5 %	74 1/2	„	Suverendor	17 fl. 20
Zajem od leta 1834	220	„	Ruski imperial	10 fl. 12
„ „ 1839	119 1/4	„	Pruski Fridrihsdor	10 fl. 40
„ z loterijo od leta 1854	103 1/16	„	Angleški suverendor	12 fl. 26
„ narodni od leta 1854	85 5/8	„	Nadavk (agio) srebra:	
			na 100 fl.	27 1/4 fl.

Loterijske srečke:

V Terstu 31. januarija 1855: 77. 3. 19. 40. 51.
Prihodnje srečkanje v Terstu bo 14. februarija 1855.